

Peter Nissen en Hein van der Bruggen, **Roermond. Biografie van een stad en haar bewoners** (Maaslandse Monografieën 12; Hilversum: Verloren, 2014, 659 pp., ISBN 978 90 8704 192 2).

Onder menige Roermondse kerstboom zal in december 2014 een pakje hebben gelegen, waaruit de gelukkige een omvangrijk, donkerblauw gekleurd boek heeft gehaald: de eerder in het jaar verschenen stadsgeschiedenis van die plaats. Dergelijke overzichtswerken zijn populair. Ze verschijnen vaak op salontafelformaat en vinden dan gretig aftrek in de lokale boekhandel. Heel wat Nederlandse steden en dorpen zijn de afgelopen decennia Roermond voorgegaan.

Pim Kooij en ondergetekende hebben respectievelijk in 2002 en 2007 overzichtsrecensies voor de *BMGN* geschreven waarin een aantal stadsgeschiedenissen onderling is vergeleken. Kooij bepleitte een format voor de Nederlandse stadsgeschiedenis, maar in mijn overzichtsartikel en ook in latere recensies van afzonderlijke stadsgeschiedenissen heb ik geconstateerd dat dit streven niet gehaald is. De reden daarvoor is dat boeken over de geschiedenis van een gemeente primair voor de lokale markt bedoeld zijn en pas in tweede instantie voor vakgenoten die de studie voor vergelijkend onderzoek kunnen gebruiken. Dat is ook met deze geschiedenis van Roermond het geval. De burgemeester heeft een woord vooraf geschreven, het boek is verschenen onder auspiciën van de Stichting Rura te Roermond en maakt deel uit van de reeks Maaslandse Monografieën. Overigens wordt dit boek in de verantwoording nadrukkelijk geplaatst in de discussie over de moderne stadsgeschiedenis, met vermelding van de beide overzichtsrecensies (578-583).

In mijn overzichtsrecensie uit 2007 heb ik een spectrum waargenomen op het gebied van auteurschap en opdeling in specialismen. Daarbij heb ik de meerdelige geschiedenis van Den Haag geplaatst aan het ene uiterste (met aparte auteurs voor voordrachtskunst, romanliteratuur en journalistiek in de negentiende en twintigste eeuw) en de door één auteur geschreven geschiedenis van Zwolle aan de andere zijde van het spectrum. Deze geschiedenis van Roermond is een voorbeeld van het Zwolse model. Daar is blijkens de verantwoording heel bewust voor gekozen. Het boek is geschreven door de Nijmeegse hoogleraar Kerkgeschiedenis (inmiddels Spiritualiteitsstudies) Peter Nissen, daarin bijgestaan door de Roermondse advocaat Hein van der Bruggen. Laatstgenoemde is actief op het gebied van de lokale geschiedenis, als bestuurder en als auteur. Het

voordeel van een door één auteur geschreven boek is dat het de eenheid en de leesbaarheid zeer ten goede komt. Tegenover een sterk versnipperd werk als de net genoemde Haagse stadsgeschiedenis staat hier een boek dat het verleden van Roermond van de vroegste tijden tot heden behandelt. Het is, zoals de ondertitel zegt, een biografie van een stad en haar bewoners. De auteur plaatst zijn werk in de 'urban biography' en noemt Antwerpen, Mumbai en Chicago als zijn voorbeelden (579). Het behandelen van de Roermondse geschiedenis gaat echt door tot het heden, tot 2014. Met alle recente publiciteit over de perikelen in de Roermondse politiek ga je meteen kijken of de affaire-Van Rey aan de orde komt, en ja hoor, die wordt uitgebreid behandeld (555-556). Het voortreffelijke register is zeer behulpzaam bij het zoeken naar dergelijke concrete onderwerpen. Wat voor inwoners van de stad bijzonder prettig moet zijn, is het vanuit een betoog over een verder verleden verwijzen naar gebouwen of instellingen die nog bestaan of die tot niet zo lang geleden nog bestonden. Bij het behandelen van de heksenvervolgning aan het begin van de zeventiende eeuw wordt een in 2014 opgevoerde musical, *Heksenwaan*, genoemd (209).

Het schrijven van een boek over een periode van vele eeuwen door een of twee auteurs heeft echter ook nadelen. De theologische achtergrond van Nissen heeft geleid tot een wel zeer uitgebreide aandacht voor kerkelijke aangelegenheden. Zo komen in de revolutieperiode 1790-1815 de lotgevallen van priesters en kloosterlingen en het einde van het bisdom veel uitgebreider aan de orde dan bijvoorbeeld de sociaal-economische ontwikkelingen. Aan de gevolgen van de invoering van het Continentaal Stelsel voor de lokale economie wordt geen woord besteed. De handelsboycot tegen Groot-Brittannië wordt in het boek slechts eenmaal genoemd, als reden voor Napoleons aanval op Rusland (320). Weinig gebalanceerd is ook de periodisering. Hoewel Nissen zelf constateert dat de bloeiperiode van Roermond in de late middeleeuwen ligt en rond 1550 voorbij is, krijgt deze glorieperiode eigenlijk weinig aandacht. De constatering staat op pagina 148 en dan hebben we nog meer dan 400 bladzijden tekst te gaan. Het hele boek telt, inclusief bijlagen, 659 pagina's. Een volgend probleem van een beperkt aantal auteurs is het risico op feitelijke onjuistheden en misinterpretaties van bronnen, wat bij deelspecialisten minder snel zal voorkomen. Zo wordt bij de behandeling van de Spaanse Successieoorlog gemeld dat Karel van Oostenrijk zijn vader Leopold I in 1711 als keizer (Karel VI) opvolgde, terwijl daar in werkelijkheid nog Jozef I (1705-1711) tussen zat (225). Tijdens de Zevenjarige Oorlog stond Rusland niet aan de kant van Pruisen (250), maar streed juist tegen dat land. Ook bij de constatering dat het aantal immigranten in de achttiende eeuw afnam op grond van de teruglopende inschrijvingen in het burgerboek kan men twijfels hebben. Toenemende niet-inschrijving in burgerboeken bij vestiging of versoepeling van de eisen voor het burgerrecht, zoals elders is geconstateerd, maken het bepalen van trends op basis van een burgerboek riskant. Het door Nissen gemelde verschijnsel dat steeds minder vaak het beroep wordt vermeld in het burgerboek had een waarschuwing moeten zijn voor de bruikbaarheid van deze bron (221).

Deze kritische opmerkingen nemen niet weg dat het hier om een voortreffelijk boek gaat. Het is goed geschreven, met oog voor detail. Het is zoals gezegd echt een biografie van de stad en haar bewoners. Roermondenaars uit diverse eeuwen komen tot leven. Niet alleen bekende zonen van de stad, zoals Pierre Cuypers, Charles Ruys de Beerenbroeck, Louis Beel of Jo Cals, komen uitgebreid aan bod, maar ook talloze ondernemers, schoolmeesters, wethouders, bisschoppen, paters en nonnen. Sterk is ook dat de stad in een geografische context wordt geplaatst, regionaal, nationaal en zelfs internationaal. Daarbij heeft Nissen soms verrassende opmerkingen, zoals dat bij Roermond de eerste operationele actie in 1568 heeft plaatsgevonden: 'de Tachtigjarige Oorlog begon in Roermond' (169). Bij de Eerste Wereldoorlog wordt gewezen op het feit dat volgens het oorspronkelijke Plan-Schlieffen de cruciale Duitse rechtervleugel langs Roermond zou gaan (491). Het plaatsen van de bevolkingsontwikkeling van Roermond in de negentiende eeuw wordt afgezet tegen de demografische ontwikkelingen van andere Limburgse steden en Nederland als geheel en geplaatst in de mondiale trend (381-382). Dergelijke vergelijkingen maken deze stadsgeschiedenis een nuttig naslagwerk voor historici en zorgen ervoor dat lokale lezers hun stad in een breder verband zien. Daarmee worden beide doelgroepen uitstekend bediend.

Het op de kaart zetten van Roermond in een breder verband gebeurt ook letterlijk, met voortreffelijk kaartmateriaal. Daarbij gaat het zowel om historische kaarten als om kaarten die voor dit boek gemaakt zijn. Zo krijgt de lezer een helder beeld van het krimpende achterland van de stad: Gelre, Spaans Opper Gelre, Oostenrijks Opper Gelre. De kaarten vormen slechts een deel van het uitgebreide en veelzijdige illustratiemateriaal. Het boek is prachtig uitgevoerd en daarmee past het uitstekend in het beeld van de stadsgeschiedenissen van de laatste decennia. Tot het format van de stadsgeschiedenis behoort in ieder geval het uitbrengen van een fraai salontafelboek.

Renger E. de Bruin, Centraal Museum Utrecht